

**Ks. Jerzy Bednarz**

Wydział Teologiczny PAT, Tarnów

## ADMINISTRATURA APOSTOLSKA JAKO INSTYTUCJA WYJĄTKOWA W ORGANIZACJI KOŚCIELNEJ

### WPROWADZENIE

Papież, na mocy władzy powszechnej i bezpośredniej, może interweniować w diecezjach, jak i w innych Kościołach partykularnych, zwłaszcza wtedy, gdy tego wymagają specjalne i wyjątkowo poważne racje. Czasem, ta interwencja Biskupa Rzymskiego wyraża się za pośrednictwem mianowania Administratorów apostolskich. Także, z racji przyczyn nadzwyczajnych, Papież może erygować Administratury apostolskie, które nie są diecezjami, tylko określonymi częściami Ludu Bożego, powierzonymi Administratorom apostolskim, którzy zarządzają nimi w imieniu Papieża (por. KPK, kan. 371 § 2).

Należy zauważyć, że Kodeks aktualny poświęca uwagę tylko instytucji Administratury apostolskiej, rozumianej jako okręg kościelny, natomiast nie znajdujemy w nim specjalnych regulacji odnośnie do urzędu Administratora apostolskiego. Jest to sytuacja odwrotna do tej, jaka miała miejsce w poprzednim Kodeksie (1917), który wyraźnie traktował o urzędzie Administratora apostolskiego (CIC, can. 312-318), natomiast nic nie mówił o Administraturze apostolskiej.

Kodeks pio-benedykyński rozważał różne rodzaje Administratorów apostolskich. W zależności od tego, czy byli oni wybierani na stolicę wakującą, czy nie wakującą, mówił o Administratorach apostolskich *sede vacante* i *sede plena*, natomiast, w zależności od określenia czasowego odnośnie trwania urzędu Administratora apostolskiego, rozróżniał Administratorów apostolskich *in perpetuum* i *ad tempus*.<sup>1</sup> Elementem wspólnym wszystkich tych rodzajów Administratorów było to, że rządzili już erygowanymi diecezjami. Jest to nie do pogodzenia z definicją Administratury apostolskiej, zamieszczonej w Kodeksie z 1983 roku. Według niej, Administrator apostol-

---

<sup>1</sup> „Dioecesis canonice erectae regimen. sive plena, sive vacante sede, aliquando Summus Pontifex ob graves et speciales causas Administratori Apostolico vel in perpetuum vel ad tempus committit” CIC, can. 312.

ski kieruje w imieniu Papieża częścią Ludu Bożego, zwaną Administraturą apostolską, która nie jest diecezją.<sup>2</sup>

Pomimo tego, że obecny Kodeks wyraźnie mówi o instytucji Administratury apostolskiej tylko w jednym kanonie (kan. 371 § 2) i w żadnym innym nie wspomina o urzędzie Administratora apostolskiego, to te figury prawne są stosowane w praktyce przez Stolicę Świętą. Znajduje to potwierdzenie zarówno w „Acta Apostolicae Sedis”,<sup>3</sup> jak i w „Anuario Pontificio”<sup>4</sup>

Na następnych stronach zamierzamy przedstawić instytucję Administratury apostolskiej jako instytucję wyjątkową w organizacji Kościoła.

Na początku dotkniemy szerzej kwestii pozycji teologicznej i prawnej Administratury apostolskiej. Chcemy rozważyć tę instytucję w dwóch aspektach a) jako Kościół partykularny b) jako okręg kościelny. Następnie wyróżnimy rodzaje Administratur apostolskich i powiemy o użyteczności w organizacji kościelnej instytucji Administratury apostolskiej, jak i urzędu Administratora apostolskiego.

## I. CZY ADMINISTRATURA APOSTOLSKA JEST KOŚCIOŁEM PARTYKULARNYM?

Sobór Watykański II określając doktrynę eklezjologiczną Ludu Bożego użył wyrażenia „Kościół partykularny” Termin „Kościół partykularny” nie znalazł w nauczaniu soborowym wyjaśnienia monograficznego, ale tylko wyjaśnienie fragmentaryczne, które znajduje się w różnych miejscach dokumentów soborowych.<sup>5</sup>

---

<sup>2</sup> „Administratura apostolska oznacza część Ludu Bożego, która ze względu na specjalne i wyjątkowo poważne racje, nie jest erygowana przez Papieża jako diecezja, a piecza pasterska o nią zostaje powierzona administratorowi apostolskiemu, aby nią kierował w imieniu Papieża”. KPK, kan. 371 § 2.

<sup>3</sup> Por. AAS 92 (2002), s. 19-20, s. 772-773; AAS 94 (2002), s. 305-308; AAS 95 (2003), s. 734-735.

<sup>4</sup> Por. AP (2001), s. 912-914; AP (2002), s. 912-914; AP (2003), s. 992-994.

<sup>5</sup> Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus* 3, 6, 11, 23, 28, 33; Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium* 13, 23, 27, 45 (W dalszej części artykułu będzie stosowany skrót LG); Dekret o ekumenizmie *Unitatis redintegratio* 14; Dekret o Kościołach wschodnich katolickich *Orientalium ecclesiarum* 2, 3, 4, 10, 16, 17, 19; Dekret o działalności misyjnej Kościoła *Ad gentes* 6, 20, 22 (Wydaje się, że należałoby tu włączyć także numery 19 i 21, które mówią o Kościołach partykularnych w sposób ogólny); Konstytucja o Liturgii świętej *Sacrosanctum Concilium* 13, 111. Por. P. De l h a y e, M. G u e r e t, P. T o m b e u r, *Concilium Vaticanum II. Concordance, Index, Listes de fréquence, Tables comparatives*, Louvain 1974, ss. 470-471; por. E. C o r r e c o, *Iglesia particular e Iglesia universal en el surco de la doctrina del Concilio Vaticano II*, w: *Iglesia universal e Iglesias particulares*, P. R o d r í g u e z, E. M o l a n o, A. C a t t a n e o, J.R. V i l l a r, J.M. Z u m a q u e r o (red.), Pamplona 1989, ss. 82-83; por. P. R o d r í g u e z, *Iglesias particulares y prelaturas personales*, Pamplona 1986, ss. 152-153; por. N. L o d a, *Le missioni e l'evangelizzazione nel contesto organizzativo ecclesiastico territoriale e personale: l'enclave delle Chiese cattoliche orientali*, *Commentarium pro religiosis et missionariis* 81 (2000), s. 360-361.

Użycie terminu „Kościół partykularny” powoduje pewne trudności z punktu widzenia kanonicznego. Sobór używa tego terminu przede wszystkim do diecezji,<sup>6</sup> i ponadto, koncepcja Kościoła partykularnego, która jest teologiczna, została wykorzystana w zakresie kanonicznym.<sup>7</sup>

Według KPK, Kościołem partykularnym jest przede wszystkim diecezja.<sup>8</sup> Wyrażenie „przede wszystkim” nie oznacza, że tylko diecezja jest Kościołem partykularnym. Z diecezją,

„jeśli nie stwierdza się czegoś innego, są zrównane: prałatura terytorialna i opactwo terytorialne, wikariat apostolski i prefektura apostolska, jak również administratura apostolska erygowana na stałe” (KPK, kan. 368).<sup>9</sup>

W obecnym Kodeksie brakuje wyraźnego kryterium, które pozwalałoby zdefiniować Kościół partykularny. Możemy powiedzieć, że Kodeks oscyluje między zdecydowanym uważaniem diecezji za Kościół partykularny, pewną regulacją innych figur prawnych przez zrównanie prawne z diecezją i, w końcu, pośrednie uważanie figur *quasi* diecezjalnych za Kościoły partykularne.<sup>10</sup> Ta różnorodność wynika głównie ze stopnia obecności elementów konstytutywnych diecezji, która w sensie ścisłym jest Kościołem partykularnym (por. Dekret *Christus Dominus*, nr 11; KPK, kan. 369<sup>11</sup>). Elementy konstytutywne diecezji, które znajdujemy w Dekrecie o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus* nr 11 i w KPK, Cattaneo porządkuje w następujący sposób:

- element genetyczny (Ewangelia, Eucharystia, obecność Ducha Świętego);
- element esencjalny (część Ludu Bożego gdzie jest obecny i działa rzeczywiście jeden, święty, katolicki i apostolski Kościół Chrystusowy);

<sup>6</sup> „Diecezję stanowi część Ludu Bożego, powierzona pieczy pasterskiej biskupa i współpracujących z nim kapłanów, tak by trwając przy swym pasterzu i zgromadzona przez niego w Duchu Świętym przez Ewangelię i Eucharystię, tworzyła Kościół partykularny, w którym prawdziwie obecny jest i działa jeden, święty, katolicki i apostolski Kościół Chrystusowy” Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus*, nr 11 (W dalszej części artykułu będzie stosowany skrót CD).

<sup>7</sup> Por. J. H e r v a d a, *Elementos de Derecho Constitucional Canonico*, Pamplona 1987, s. 299.

<sup>8</sup> „Ecclesiae particulares, in quibus et es quibus una et unica Ecclesia catholica existit, sunt imprimis dioeceses...” KPK, kan. 368.

<sup>9</sup> quibus, nisi aliud constet, assimilantur praelatura territorialis et abbatia territorialis, vicariatus apostolicus et praefectura apostolica necnon administratio apostolica stabiliter erecta”. Tamże.

<sup>10</sup> Por. A. V i a n a, *Organización del gobierno en al Iglesia según el derecho canónico latino*, segunda edición revisada, Pamplona 1997, s. 126.

<sup>11</sup> „Diocesis est populi Dei portio, quae Episcopo cum cooperatione presbyterii pas-cenda conceditur, ita ut, pastori suo adhaerens ab eoque per Evangelium et Eucharistiam in Spiritu Sancto congregata, Ecclesiam particularem constituat, in qua vere inest et operatur una, sancta, catholica et apostolica Christi Ecclesia” KPK, kan. 369.

Biorąc pod uwagę większy czy mniejszy stopień obecności wspomnianych wyżej elementów konstytutywnych diecezji, Cattaneo proponuje następujący podział Kościołów partykularnych<sup>13</sup>:

a) Kościół partykularny ukonstytuowany w sposób definitywny\_(diecezja, eparchia);

Mówiąc o diecezjach należy rozróżnić między diecezjami o charakterze zwyczajnym a diecezjami na terytoriach misyjnych. Pierwsze podlegają Kongregacji do spraw Biskupów, natomiast drugie podlegają Kongregacji Ewangelizacji Ludów. Ponadto, diecezje na terytoriach misyjnych mają swoją specyfikę, która polega przede wszystkim na specjalnej ich relacji ze Stolicą Świętą i z innymi Kościołami oraz na specjalnym zastosowaniu w tych diecezjach norm prawa powszechnego. Diecezje na terytoriach misyjnych rządzą się prawami partykularnymi.<sup>14</sup>

b) Kościół partykularny w fazie załączkowej i formacyjnej\_(misja *sui iuris*, prefektura apostolska, wikariat apostolski, egzarchat).

Zdaniem Cattaneo, figury prawne, które się mieszczą w tym modelu Kościoła partykularnego, są charakteru prawa misyjnego i odnoszą się do procesu tworzenia się Kościoła na terytoriach misyjnych, który to proces rozciąga się między „narodzeniem” Kościoła w pewnym regionie, aż do całkowitego jego ukonstytuowania. Figury prawne tego modelu Kościoła partykularnego podlegają Kongregacji Ewangelizacji Ludów (jeśli chodzi o

---

powszechny a Kościoły partykularne, w: *Kościół partykularny w Kodeksie Jana Pawła II. Materiały z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej zorganizowanej przez Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL i Stowarzyszenie Kanonistów Polskich z okazji 20. rocznicy wejścia w życie Kodeksu Prawa Kanonicznego. Lublin, 8 grudnia 2003*, J. K r u k o w s k i, M. S i t a r z (red.), Lublin 2004, ss. 28-34.

<sup>13</sup> Por. A. C a t t a n e o, *Le diverse configurazioni della Chiesa particolare...*, ss. 5-11. Kryterium różnego stopnia obecności elementów konstytucyjnych nie jest jedynym rozróżnieniem między Kościołami partykularnymi. Na przykład, Arrieta wylicza następujące kryteria: różny stopień rozwoju kościelnego wspólnot chrześcijańskich; mniejsza czy większa autonomia zarządzania wspólnotą; różne konfiguracje urzędu biskupiego; różna konfiguracja prezbiterium; różne rozumienie relacji prawnych między Pasterzem i wiernymi (por. J.I. A r r i e t a, *Diritto dell'organizzazione ecclesiastica*, Milano 1997, s. 347). Loda proponuje jeszcze inne kryteria podziału Kościołów partykularnych: tj. terytorialność i personalność; porządek zwyczajny zarządzania czy porządek zarządzania na misjach (por. N. L o d a, *Le missioni e l'evangelizzazione nel contesto organizzativo ecclesiastico territoriale e personale: l'enclave delle Chiese cattoliche orientali*, Commentarium pro religiosis et missionariis 81 (2000), s. 355-376).

<sup>14</sup> Por. A. C a t t a n e o, *Le diverse configurazioni della Chiesa particolare...*, s. 6.

Kościół łaciński) oraz Kongregacji do spraw Kościołów wschodnich (jeśli chodzi o Kościoły rytu wschodniego).<sup>15</sup>

c) Kościół partykularny w sytuacji wyjątkowej (prałatura terytorialna, opactwo terytorialne, administratura apostolska erygowana na sposób stały, ordynariaty łacińskie dla wiernych katolików obrządku wschodniego).<sup>16</sup>

Wyjątkowość figur prawnych, które zdaniem Cattaneo, tworzą Kościoły partykularne w sytuacji wyjątkowej, tkwi w przyczynach przez które są one erygowane.

Prałatura terytorialna ma charakter prowizoryczny, jest tworzona w okolicznościach wyjątkowych o charakterze pastoralnym i ma miejsce na terytoriach nie misyjnych, gdzie jeszcze nie jest wystarczająco rozwinięta organizacja kościelna.<sup>17</sup>

Odnosnie do opactw terytorialnych, Papież Paweł VI w m. p. *Catholica Ecclesia* (23. 10.1976), rozporządził aby w przyszłości nie były one ustanawiane, chyba żeby specjalne racje doradzały coś innego.<sup>18</sup>

Administratury erygowane na sposób stały<sup>19</sup> (kan. 368) są ustanawiane „ze względu na specjalne i wyjątkowo poważne racje” (kan. 371 § 2), które mają charakter zewnętrzny do wspólnoty kościelnej i które, według aktualnej praktyki Stolicy Świętej, mają charakter polityczny albo naturę ekumeniczną.<sup>20</sup>

Ordynariaty łacińskie dla wiernych katolików obrządku wschodniego są stałymi strukturami kościelnymi dla wspólnoty katolickiej wschodniej, która w danym miejscu nie ma własnej hierarchii. Ordynariaty te są powierzone pieczy prałatów z tytułem *Ordinarios*<sup>21</sup> i podlegają Kongregacji do spraw Kościołów Wschodnich.<sup>22</sup>

Teraz, spróbujmy odpowiedzieć w sposób bardziej konkretny, czy Administratura apostolska jest Kościołem partykularnym czy też nie jest.

---

<sup>15</sup> Por. tamże; por. A. Cattaneo, *La Chiesa locale. I fondamenti ecclesiologicali e la sua missione nella teologia postconciliare*, Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana 2003, ss. 225-228.

<sup>16</sup> Por. A. Cattaneo, *La Chiesa locale...*, ss. 228-231.

<sup>17</sup> Por. A. Cattaneo, *Le diverse configurazioni della Chiesa particolare...*, ss. 8-9.

<sup>18</sup> Z punktu widzenia historycznego, od wieków IX, X, opat mógł wykonywać jurysdykcję *quasi* biskupią nad ludem znajdującym się w pobliżu danego monasterium. Por. tamże, ss. 9-10.

<sup>19</sup> A. Cattaneo uważa, że administratura apostolska (KPK, kan. 368) jest *stabiliter erectae*, ponieważ racje jej erygowania mają pewną stabilność. Ponadto, ta administratura apostolska jest różna od administracji apostolskiej w znaczeniu pewnej sytuacji prowizorycznej w której się może znaleźć okręg kościelny powierzony pieczy Administratora apostolskiego *ad interim*. Por. tamże, przypis na s. 27.

<sup>20</sup> Por. tamże, przypis na s. 28.

<sup>21</sup> AP (2003), s. 1685.

<sup>22</sup> A. Cattaneo, *Le diverse configurazioni della Chiesa particolare...*, s. 10.

a) Koncepcja Kościoła partykularnego zastosowana w kanonie 368 KPK 83<sup>23</sup> podkreśla jedynie podobne elementy eklezjologiczne kościelnych jednostek organizacyjnych, które wylicza, ale pomija ich szczegółową identyfikację.<sup>24</sup> Z tego powodu, określanie pewnych struktur *quasi* diecezjalnych, wśród nich administratur apostolskich,<sup>25</sup> jako Kościołów partykularnych, stwarza pewne problemy.

b) Koncepcji teologicznej Kościoła partykularnego nie można dokładnie zastosować do wszystkich wspólnot kościelnych porównywanych z diecezją. Na przykład, z punktu widzenia teologicznego, jest konieczne aby biskup stał na czele Kościoła partykularnego. Wymóg ten realizuje się całkowicie w diecezjach, ale nie w innych strukturach *quasi* diecezjalnych jak prałatury terytorialne i opactwa terytorialne, które mogą być zarządzane przez prezbiterów. Ponadto, prefektury, wikariaty apostolskie jak i administratury apostolskie erygowane na sposób stały, nie są zarządzane przez własnych Pasterzy, ale przez Wikariuszów Papieża.<sup>26</sup>

c) Definicja diecezji<sup>27</sup> ucieleśnia w sposób doskonały Kościół partykularny i służy jako model dla wykazania stopnia zrównania z nim pozosta-

<sup>23</sup> „Ecclesiae particulares, in quibus et ex quibus una et unica Ecclesia catholica existit, sunt imprimis dioeceses, quibus, nisi aliud constet, assimilantur praelatura territorialis et abbatia territorialis, vicariatus apostolicus et praefectura apostolica necnon administratio apostolica stabiliter erecta”. KPK, kan. 368.

<sup>24</sup> „El concepto de Iglesia particular aplicado por el canon 368 subraya los elementos eclesiológicos semejantes de las entidades que enumera, pero omite la identificación de sus características peculiares”. A. V i a n a, *Derecho canónico territorial. Historia y doctrina del territorio diocesano*, Pamplona 2002, s. 268; por. J.I. A r r i e t a, *Chiesa particolare e circoscrizioni ecclesiastiche*, *Ius Ecclesiae* 6 (1994), s. 3-7.

<sup>25</sup> J. Hervada wylicza 4 typy Kościołów partykularnych: diecezje, diecezje specyficzne, *quasi* diecezje, diecezje w fazie formowania się. Administratura apostolska należy do *quasi* diecezji. Por. J. H e r v a d a, *Elementos de Derecho Constitucional...*, ss. 303-304.

a) Diecezje są normalnymi i zwyczajnymi Kościołami partykularnymi, które są przewodzone przez biskupa jako pasterza własnego, w imieniu Chrystusa (*Vicarius Christi*). Istnieją w nich trzy elementy fundamentalne Kościoła partykularnego: biskup, prezbiterium i lud Diecezja może być wyznaczona przez kryterium terytorialne albo personalne. Por. tamże.

b) KPK nie mówi nic o diecezjach specyficznych, jedynie mówi o nich Sobór Watykański II w PO 10. Te diecezje odróżniają się od diecezji zwykłych przez jakiś element wyróżniający je, ale jednocześnie zgodny z właściwością diecezji w sensie szerokim. Wikariat wojskowy w Hiszpanii wyróżnia się tym, że jurysdykcja biskupa (arcybiskupa) jest kumulatywna i kryterium decydujące o powstaniu tego Wikariatu jest personalne. Por. tamże.

c) *Quasi* diecezjami są takie części Ludu Bożego (tzw. większe okręgi kościelne), których przewodniczący, będąc czy nie będąc biskupem, nie otrzymuje swoich funkcji bezpośrednio od Chrystusa, tylko od Papieża, na mocy jego władzy biskupiej. Stąd ostateczne zwierzchnictwo nad *quasi* diecezjami należy do Papieża. Misję pasterską – i przez to władzę – prałaci mogą otrzymywać jako własną (*participata a iure*) albo jako wikariuszowską. *Quasi* diecezjami z pasterzami własnymi są prałatury terytorialne i opactwa terytorialne. *Quasi* diecezjami z pasterzem, który rządzi jako wikariusz, w imieniu Papieża, są Administratury apostolskie. Tamże.

d) Wikariaty i prefektury apostolskie są diecezjami w fazie formacji. Tamże.

<sup>26</sup> Por. KPK, kan. 371 § 1,2.

<sup>27</sup> KPK, kan. 369.

łych kościelnych jednostek organizacyjnych. Według tego modelu są definiowane pozostałe Kościoły partykularne.<sup>28</sup>

d) Administratura apostolska jest *quasi* diecezją, a nie diecezją, która jest Kościołem partykularnym.

Trudności w uznaniu Administratury apostolskiej jako Kościoła partykularnego, możemy sprowadzić do następujących:

- Aczkolwiek godność biskupia należy habitualnie do urzędu Administratora apostolskiego, to nie jest wymogiem koniecznym. Administrator apostolski nie zawsze jest biskupem. To czy Administrator apostolski jest biskupem czy nim nie jest zależy od specyfiki okręgu kościelnego, któremu przewodniczy Administrator, jak i od przyczyn, które usprawiedliwiają istnienie tego okręgu.<sup>29</sup>
- Ostateczne i zasadnicze kierownictwo Administratury apostolskiej należy do Papieża. Administrator apostolski rządzi w sposób zastępczy, w imieniu Biskupa Rzymskiego i ma władzę zwyczajną, ale zastępczą. Administrator apostolski nie jest Wikariuszem Chrystusa, jak to ma miejsce w przypadku biskupów stojących na czele Kościołów partykularnych, tylko jest Wikariuszem Papieża.<sup>30</sup>
- Administratura ma charakter prowizoryczny. Taki charakter wynika z tekstu kanonu 371 § 2.<sup>31</sup>
- Motywy ukonstytuowania Administratury apostolskiej są specjalne i wyjątkowo ciężkie. Administratura apostolska służy zabezpieczeniu troski pasterskiej wiernym w określonym miejscu. Kiedy sytuacja się unormalizuje, instytucja Administratury apostolskiej staje się niepotrzebna.
- W związku z erekcją trzech Administratur apostolskich w Rosji, w 1991, Stolica Apostolska określiła, że nie zamierza ustanawiać prawdziwych Kościołów partykularnych katolickich na terytorium odpowiadającemu patrijarchatowi moskiewskiemu.<sup>32</sup>

<sup>28</sup> Por. *Código de derecho canónico, edición bilingüe, fuentes y comentarios de todos los cánones*, A. B e n l l o c h P o v e d a (red.), 10<sup>a</sup> edición corregida y aumentada, Valencia 2002, ss. 194-195.

<sup>29</sup> Por. A. V i a n a, *Organización del gobierno...*, s. 211.

<sup>30</sup> Por. J. B e a l, J. C o r i d e n, T. G r e e n, *New Commentary on the Code of Canon Law*, New York 2000, s. 509; por. L. C h i a p p e t t a, *Il Codice di Diritto Canonico. Commento giuridico-pastorale*, Roma 1996, t. I, s. 495, *Sommario di diritto canonico e concordatario*, Roma 1995, s. 288; por. A. V i a n a, *Organización del gobierno...*, s. 211; por. A. B e n l l o c h P o v e d a, *Código de derecho canónico, edición bilingüe, fuentes...*, ss. 195-196.

<sup>31</sup> „Administratio apostolica est certa populi Dei portio, quae ob speciales et graves omnino rationes a Summo Pontifice in dioecesim non erigitur, et cuius cura pastoralis committitur Administratori apostolico, qui eam nomine Summi Pontificis regat”. KPK, kan. 371 § 1.

<sup>32</sup> Kardynał Sodano, Sekretarz Stanu, w czasie swojego wystąpienia na dziewiątym Zebraniu generalnym Synodu biskupów dla Europy, 6 grudnia 1991, mówił na temat środków zastosowanych przez Stolicę Świętą na korzyść wspólnot katolickich w Europie wschodniej. Wiele lat systemu komunistycznego, jak mówił Kardynał, spowodowało, między innymi, zmianę topografii religijnej „łacińskiej” Związku Radzieckiego, na tym ogromnym terytorium, z powodu ciągłych deportacji ludności z jednego regionu do innego. Katolicy łacińscy

Na podstawie tego, co powiedzieliśmy wyżej, możemy skonkludować, że Administratury apostołskie trudno jest uznawać za prawdziwe Kościoły partykularne. Pojęcie Kościoła partykularnego jest teologiczne i nie ma tradycji kanonicznej.<sup>33</sup> Według KPK, Administratura apostołska erygowana na sposób stały jest zrównana kanonicznie z diecezją, określaną „przede wszystkim” (*imprimis*) jako Kościół partykularny.<sup>34</sup> Nie ma wśród teologów i kanonistów jednomyślności co do uznawania Administratury apostołskiej za Kościół partykularny. Przez jednych Administratura apostołska jest uważana za Kościół partykularny, a według drugich nim nie jest. Według Arriety, Administratura apostołska z trudnością może być rozważana jako Kościół partykularny, raczej powinna być rozważana jako specyficzny okręg kościelny o charakterze prowizorycznym, który pozwala Kościołowi otaczać troską pasterską wiernych w określonym terytorium.<sup>35</sup> Natomiast, według Cattaneo, Administratura apostołska jest Kościołem partykularnym w sytuacji wyjątkowej.<sup>36</sup>

W tej sytuacji wydaje się słuszne, aby rzeczywistość Kościoła partykularnego rozważać w podwójnym wymiarze: teologicznym i prawnym. Wymiar teologiczny Kościoła partykularnego, który jest podstawowy i jest określony przez Sobór Watykański II, nie zawsze odpowiada wymiarowi prawnemu Kościoła partykularnego. Ks. Józef Krukowski zauważa, że kanon 368 KPK 83 wylicza modele prawne Kościoła partykularnego, które są przyrównane do diecezji. Są to:

a) „prałatury i opactwa terytorialne, które mają formę definitywną (nie są jednostkami znajdującymi się na etapie ewolucji w kierunku diecezji) i są

---

w Rosji europejskiej, w Syberii i w Kazachstanie, tworzyli mniejszość w stosunku do liczby mieszkańców. Pomimo to, że ci katolicy byli mniejszością, to mieli prawo do odpowiedniej opieki pasterskiej. Papież, Jan Paweł II, z uwagi na dobro duchowe wiernych na tym terytorium, utworzył w 1991 trzy Administratury apostołskie: Rosji europejskiej, Syberii i Kazachstanu. Administratorzy apostołscy, wspomnianych Administratorów, byli mianowani przez Papieża i mieli godność biskupią. Ich rezydencje znajdowały się tam, gdzie koncentrowała się większa liczba katolików, tj. w Moskwie, Nowosybirsku i Karagandzie. Stolica Święta nie erygowała diecezji, ani nie mianowała biskupów diecezjalnych w określonych stolicach, ale utworzyła pewne struktury organizacyjne prowizoryczne, paralelne do organizacji ortodoksyjnych. Tak więc, Stolica Święta zastosowała do wspólnot katolickich łańciskich struktury kościelne, które były konieczne dla wspierania rozwoju ich wiary i praktyk religijnych. Por. *Le recenti nomine vescovili in Russia, Ucraina e Romania: ragioni storiche e pastorali*, przemówienie K a r d. S o d a n o, Sekretarza Stanu, L'Osservatore Romano 6-12-1991, s. 7; por. J.I. A r r i e t a, *Chiesa particolare...*, ss. 18-19.

<sup>33</sup> Por. G. L o C a s t r o, *Le prelature personali nell'esperienza giuridica e nel dibattito dottrinale dell'ultimo decennio*, *Il Diritto Ecclesiastico* 110 (1999), s. 116-119, szczególnie s. 117, („Tale nozione invero non aveva tradizione canonistica [era del tutto ignota, ad esempio, al codice del 1917], il punto di riferimento dell'anzidetta trattazione essendo stato sempre costituito dalla diocesi”).

<sup>34</sup> Por. KPK, kan. 368.

<sup>35</sup> Por. J. I. A r r i e t a, *Comentario al canon 371*, w: *Comentario exégetico al Código...*, A. M a r z o a, J. M i r a s, R. R o d r í g u e z – O c a ñ a (red.), vol. II/1, s. 702.

<sup>36</sup> Por. A. C a t t a n e o, *Le diverse configurazioni della Chiesa particolare...*, s. 10.

wyposażone w prałata lub opata, który rządzi „na wzór biskupa diecezjalnego, jako pasterz własny” (kan. 370);

b) wikariaty, prefektury i administracje apostolskie, jako jednostki organizacyjne prowizoryczne, które w dalszej lub bliższej przyszłości, gdy zostaną pokonane trudności natury eklezjalnej lub politycznej, mogą być erygowane jako diecezje. Elementem, który pozwala te modele przyrównać do diecezji, jest „porcja ludu Bożego” i obecność prałata, który przewodniczy tej wspólnotie z władzą własną i zastępczą.

„Należy zaznaczyć – kontynuuje Ks. Krukowski – istnienie różnic, które nie pozwalają identyfikować tych rzeczywistości eklezjalnych z Kościołem partykularnym, lecz sprawiają tylko to, że są one przyrównane do Kościoła partykularnego. Przede wszystkim różnica tkwi w tym, iż według Kodeksu nie jest rzeczą konieczną, ażeby biskupem był ten, kto im przewodniczy. W przypadku prałatury terytorialnej i opactwa terytorialnego Kodeks mówi o nim wyraźnie: «prałat lub opat, który zarządza na sposób biskupa diecezjalnego jako jego własny pasterz» (kan. 370). Następnie władza wikariuszy, prefektów i administratorów apostolskich nie jest własna, lecz zastępcza, gdyż rządzą w imieniu Biskupa Rzymskiego”

Odnosnie do struktury wewnętrznej tych rzeczywistości eklezjalnych Kodeks nie mówi nic szczególnego. Dlatego biorąc pod uwagę to, że są one przyrównane do diecezji, powinny być modelowane jak diecezja”<sup>37</sup>

Trudno jest powiedzieć jednoznacznie, czy Administratura apostolska jest Kościołem partykularnym, czy nim nie jest. Bardziej prawdopodobne wydaje się, że Administratura apostolska nie jest Kościołem partykularnym w sensie teologicznym, ale pewnym modelem prawnym Kościoła partykularnego przyrównanym do diecezji. Mamy tu do czynienia z pewnym użyciem kanonicznym (*uso canónico*) terminu Kościoła partykularnego, ale nie z koncepcją Kościoła partykularnego.<sup>38</sup> Wyjątkowe użycie terminu Kościoła partykularnego bierze się stąd, że z kanonów KPK nie jest łatwo wywnioskować, jaka jest koncepcja teologiczna Kościoła partykularnego ze wszystkimi jej istotnymi elementami, które przyznaje jej w sposób ogólny doktryna eklezjologiczna. Równocześnie, stwierdzenie, że określona instytucja organizacji pasterskiej posiada wszystkie istotne elementy teologiczne Kościoła partykularnego nie ma specjalnych konsekwencji prawnych, ponieważ Kodeks nie wypracował w sposób techniczny tej koncepcji, ani jej nie zastosował rygorystycznie jako dokładnej kategorii prawnej.<sup>39</sup> W tym przypadku okazuje się użyteczna koncepcja okręgu (terytorium) kościelnego, zastosowana z jednakową miarą prawną do wszystkich instytucji, za pośrednictwem

---

<sup>37</sup> J. K r u k o w s k i, *Kościół powszechny a Kościoły partykularne*, w: *Kościół partykularny w Kodeksie Jana Pawła II...*, ss. 54-55.

<sup>38</sup> Por. J. H e r v a d a, *Elementos de Derecho Constitucional Canonico*, Pamplona 1987, p. 299.

<sup>39</sup> Por. D. C e n a l l m o r, J. M i r a s, *El Derecho de la Iglesia. Curso básico de Derecho canónico*, Pamplona 2004, ss. 272-273.

których Kościół organizuje się w wymiarze partykularnym (CN, 7). W ten sposób, bez konieczności oceniania własności teologicznej dzięki której zastosowałoby się kategorię Kościoła partykularnego do każdego okręgu kościelnego, można analizować cechy prawne tych okręgów na bazie elementów wspólnych oraz funkcji analogicznych i komplementarnych, jakie spełniają w organizacji misji pasterskiej.<sup>40</sup>

## II. ADMINISTRATURA JAKO OKRĘG KOŚCIELNY (CIRCUNSCRIPCIÓN)<sup>41</sup>

Okręgi kościelne są wspólnotami wiernych – porcjami Ludu Bożego – ustanowionymi w organizacji kościelnej według różnych kryteriów, których troska pasterska jest powierzona biskupowi lub prezbiterowi z funkcjami biskupimi, z którym współpracuje własne prezbiterium.<sup>42</sup> W aktualnym prawie<sup>43</sup> koncepcja okręgu kościelnego stosuje się do wspólnot hierarchicznych terytorialnych, jak i do innych wspólnot zorganizowanych według kryteriów personalnych. W tym znaczeniu, okręgi kościelne nie oznaczają już jedynie terytoriów, czy okręgów Kościoła uniwersalnego, zarządzanych przez reprezentantów hierarchii, ale także wspólnoty aktywne i odpowiedzialne, hierarchicznie zorganizowane i nie konieczne ograniczone przez terytorium.<sup>44</sup>

Chociaż, różne okręgi kościelne, rozumiane jako instytucje prawne, nie mają tej samej zawartości eklezjologicznej, to należy podkreślić, z punktu widzenia prawnego, ważne ich znaczenie. Są one instrumentami kanonicznymi dla określenia i dystrybucji funkcji biskupiego zarządzania, począwszy od misji kanonicznej otrzymanej przez każdego biskupa. Te okręgi są także obszarami działalności pozostałych urzędów i utworzonych kolegiów.<sup>45</sup>

<sup>40</sup> Por. tamże, s. 273.

<sup>41</sup> Zamiast terminu „okręg kościelny” w terminologii polskiej często stosuje się terminy: „wspólnota ludu Bożego” lub „terytorium kościelne” Por. T. P a w l u k, *Prawo Kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II. Lud Boży, jego nauczanie i uświęcanie*, t. II, Olsztyn 2002, ss. 153, 156.

<sup>42</sup> Por. A. V i a n a, *Organización del gobierno...*, s. 128; Według Arriety, okręgi kościelne są korporacjami nie kolegialnymi (KPK 83. kan. 115) należącymi do struktury hierarchicznej Kościoła, w których gromadzi się Lud Boży; są ośrodkami, w których wierni uczestniczą w osiaganiu celów społeczności kościelnej w sposób adekwatny do natury sakramentalnej Kościoła. Por. J. I. A r r i e t a, *Introducción a los canones 368-572*, w: *Comentario exégetico al Código de Derecho Canónico* A. M a r z o a, J. M i r a s, R. R o d r í g u e z – O c a ñ a (red.), Instytut Martín de Azpilcueta, Wydział Prawa Kanonicznego, Uniwersytet Nawarra, vol.II/1, Pamplona <sup>3</sup>2002, s. 681.

<sup>43</sup> Por. A. V i a n a, *Organización del gobierno...* s. 127.

<sup>44</sup> „ya meros territorios o distritos de la Iglesia universal gobernados por representantes de la Jerarquía, sino comunidades activas y corresponsables, jerárquicamente estructuradas y no delimitadas necesariamente por el territorio”. Tamże.

<sup>45</sup> „Las circunscripciones son instrumentos canónicos para la delimitación y distribución de la función episcopal de gobierno, a partir de la misión canónica recibida por cada obispo. Son también ámbitos de actuación de los demás oficios y colegios instituidos” Tamże, s. 128.

Diecezja jest modelem okręgów kościelnych. Pozostałe okręgi, jak: Prałatury terytorialne (kan. 370 § 1) i personalne (kan. 294 nn.), Opactwa terytorialne (kan. 370 § 1), Wikariaty apostolskie i Prefektury apostolskie (kan. 371 § 1), Administratury apostolskie stałe (kan. 371 § 2), Ordynariaty wojskowe<sup>46</sup> i rytualne,<sup>47</sup> Misje *sui iuris*<sup>48</sup> są zrównane kanonicznie z diecezją. Zrównanie kanoniczne<sup>49</sup> wspomnianych okręgów z diecezją jest możliwe, ponieważ wszystkie one mają element wspólny, którym jest to, że są porcjami Ludu Bożego, utworzonymi przez najwyższy urząd w diecezji, prezbiterium i lud. Zatem, możemy powiedzieć, że okręgi kościelne odzwierciedlają w obszarze partykularnym strukturę hierarchiczną i wspólnotową Kościoła.<sup>50</sup>

Urząd najwyższy w diecezji odpowiada w sensie ścisłym biskupom diecezjalnym, jak i biskupom w innych Kościołach partykularnych. Biskupi diecezjalni zarządzają jako Wikariusze Chrystusa z władzą własną, zwyczajną i bezpośrednią w komunii z Papieżem i z pozostałymi członkami Kolegium biskupów.<sup>51</sup> Ale równocześnie, zgodnie z aktualnym Kodeksem, *nisi ex rei natura aut iuris praescripto aliud appareat*, są wyraźnie zrównani z biskupami diecezjalnymi, ci którzy przewodzą: Prałaturom terytorialnym, Opactwom terytorialnym, Wikariatom apostolskim, Prefekturom apostolskim i Administraturom apostolskim erygowanym na stałe.<sup>52</sup> W rzeczywistości, wszyscy, którzy przewodniczą okręgom nie diecezjalnym, są zrównani w swoich funkcjach z biskupem diecezjalnym. Jedni, ponieważ Kodeks to mówi wyraźnie, drudzy, ponieważ to wynika z analizy norm specjalnych, jak to ma miejsce w przypadku Ordynariatów wojskowych,<sup>53</sup> i w końcu trzeci, gdyż to wynika z dokładnego badania danej figury i jej charakterystyki, np. Prałatury personalnej.

<sup>46</sup> SMC, AAS 78 (1986), s. 481-486.

<sup>47</sup> CD 23.

<sup>48</sup> Por. Kongregacja Rozkrzewiania Wiary, dek., *Excelsum*, 12-09-1896, ASS 29 (1896-1897), s. 437-440; Ścisłe mówiąc Misje *sui iuris* są zrównane z Prefekturami apostolskimi. To zostało zaaprobowane przez papieża Piusa XII na audiencji Prefekta Kongregacji, tj. 6 listopad 1929, („allo scopo di evitare incertezze e confusioni, dichiarare, al tempo stesso, che i Canonici del Codice di Diritto Canonico che se riferiscono alle Prefetture Apostoliche ed ai Prefetti Apostolici, possono applicarsi *servatis servandis*, su linea generale, anche alle Missioni indipendenti ed ai loro Superiori” *Sylloge*, n. 146, p. 349). Cyt. przez J. Garcia Martín, *Origen de las misiones independientes o „sui iuris” y de sus superiores eclesiásticos*, *Commentarium pro religiosis et missionariis* 74 (1993), s. 282.

<sup>49</sup> Zrównanie kanoniczne ma swoje granice, wyrażone np. przez następującą klauzulę „nisi aliud constet” (kan. 368) czy „nisi ex rei natura aut iuris praescripto aliud appareat” (kan. 381 § 2). Z tych klauzul wnioskujemy różnorodność kanoniczną i, czasem, także teologiczną między diecezją i pozostałymi okręgami analogicznymi.

<sup>50</sup> Por. A. Viana, *Organización del gobierno...*, s. 139.

<sup>51</sup> Por. LG 20, 23; CD 2, 8; KPK, kan. 375, 381 § 1, 391 § 1.

<sup>52</sup> Por. KPK, kan. 134 § 3, 381 § 2, 368.

<sup>53</sup> Na przykład: „Ordinariatus militari, ut proprius, praeficitur Ordinarius qui omnibus gaudet iuribus Episcoporum dioecesanorum eorundemque obligationibus tenetur, nisi aliud ex rei natura vel statutis particularibus constet” SMC, art. II, § 1, AAS 78 (1986), s. 483.

Władza osób zrównanych kanonicznie z biskupami diecezjalnymi nazywa się historycznie władzą *quasi* biskupią i wywodzi się z prawa papieskiego.<sup>54</sup> Prałat, nie koniecznie obdarzony konsekracją biskupią (prezbiter z funkcjami episkopalnymi, z wyjątkiem tych, pochodzących z konsekracji biskupiej) może zarządzać, z władzą *quasi* biskupią, jako pasterz z władzą własną (np. Prałat terytorialny) albo jako Wikariusz Papieża (np. Wikariusz apostołski). W obu przypadkach, zakres władzy jest różny, w zależności od stopnia zrównania z władzą biskupa diecezjalnego. Ogólnie rzecz biorąc, zakres władzy wikariuszowskiej jest mniejszy niż zakres władzy własnej. Aktualnie, mówi się o władzy *quasi* biskupiej, w odniesieniu do prałatów terytorialnych i personalnych, ordynariuszy wojskowych, opatów terytorialnych, stałych administratorów apostołskich, wikariuszy i prefektów apostołskich<sup>55</sup> i, ponadto, można dołączyć administratora diecezjalnego na stolicy wakującej.<sup>56</sup>

Z tytułatem urzędu biskupiego współpracuje prezbiterium diecezji, a w przypadku innego okręgu kościelnego prezbiterium danego okręgu.<sup>57</sup> Członkowie prezbiterium mogą być związani z okręgami za pośrednictwem inkardynacji albo agregacji. Przez inkardynację duchownego konkretyzuje się jego służba ministerialna, która zostaje włączona w strukturę pasterską<sup>58</sup> Natomiast, agregacja zezwala duchownemu wykonywać, przez czas określony albo nieokreślony, swojego ministerium, całkowicie albo częściowo, w konkretnej strukturze pasterskiej, ale bez utraty inkardynacji z okręgiem pierwotnym.<sup>59</sup>

Zarówno inkardynacja, jak i agregacja rodzi pewne związki prawne ze wspólnotą i z danym Ordynariuszem. Misja kanoniczna, którą otrzymuje duchowny inkardynowany czy agregowany, precyzuje te związki prawne.

W końcu, okręg kościelny jest ukonstytuowany z ludu.

Wierni mogą być związani z konkretnymi okręgami kościelnymi na różne sposoby, co jest zależne od typu tych okręgów. W okręgach terytorialnych decyduje o tym stałe lub czasowe zamieszkanie. Natomiast, w okręgach personalnych, przypisanie do okręgu realizuje się albo *ipso iure*, albo

<sup>54</sup> Por. A. V i a n a, *Organización del gobierno...*, ss. 139-140.

<sup>55</sup> Tamże.

<sup>56</sup> Tamże, nota 41.

<sup>57</sup> Por. LG 28, CD 27.

<sup>58</sup> Por. KPK, kan. 265 n; Inkardynacja przez przyjęcie diakonatu (w j. hiszpańskim *originaria*) albo przez prośbę duchownego o inkardynację do innego okręgu kościelnego niż został już wcześniej inkardynowany przez przyjęcie diakonatu (w j. hiszpańskim *derivada*). Pierwsza, wiąże kanonicznie z Kościołem partykularnym albo z innym okręgiem przez przyjęcie diakonatu (por. kan. 266). Natomiast, drugi rodzaj inkardynacji (*derivada*) spełnia się przez ekskardynację z jednego okręgu kościelnego i inkardynację w inną strukturę pastoralną (por. kan. 267, 268).

<sup>59</sup> Agregacja jest realizowana za pośrednictwem umowy pisemnej między trzema osobami: ordynariuszem *a quo*, ordynariuszem *ad quem* i zainteresowanym duchownym. Por. KPK, kan. 271.

za pośrednictwem formalnej deklaracji, jak to ma miejsce w pierwszej Administraturze apostolskiej personalnej w Campos (Brazylia).<sup>60</sup>

### III. ADMINISTRATURA APOSTOLSKA WŚRÓD RODZAJÓW OKRĘGÓW KOŚCIELNYCH

Generalnie, okręgi kościelne mogą być podzielone na dwie grupy:

- a) okręgi zwykłe i misyjne
- b) okręgi terytorialne i personalne.<sup>61</sup>

Podział na okręgi zwykłe i misyjne jest uzależniony od porządku prawnego, którym się rządzą te okręgi.

Porządek prawny okręgów kościelnych zwykłych zawiera normy prawa powszechnego, to znaczy, dyspozycje dotyczące wszystkich okręgów. Natomiast porządek okręgów misyjnych rządzi się normami prawa specjalnego (misyjnego). Okręgi misyjne zależą bezpośrednio od Stolicy Świętej. Za kierowanie nimi odpowiada Papież, który to czyni przez prałata (np. Superiora misji *sui iuris*, Prefekta apostolskiego czy Wikariusza apostolskiego). Zwykle ten prałat jest członkiem jakiegoś Instytutu Życia Konsekrowanego, któremu Stolica Święta powierza (*commissio*) zarządzanie jakiegoś okręgu na terytoriach misyjnych. Wspomniany prałat zarządza w imieniu Papieża, z władzą wikariuszowską.<sup>62</sup>

Z punktu widzenia zagadnienia rozpatrywanego w artykule, bardziej nas interesuje podział okręgów kościelnych na okręgi terytorialne i personalne.

<sup>60</sup> „Fideles laici, qui ad hoc usque tempus ad Unionem Sancti Ioannis Mariae Vianney pertinent, participes fiunt novae circumscriptionis ecclesiasticae. Qui, agnoscentes se cohaerere cum peculiaritatibus Administrationis Apostolicae personalis, poscent ut ad eam pertineant, suam voluntatem scripto patefacere debent, atque ii in aptum album sunt referendi, quod apud Administrationis Apostolicae sedem servari debet” *Dekret erygowania Administratury apostolskiej personalnej „Świętego Jana Marii Vianneya”, art. 9, § 1, AAS 94 (2002), s. 307.*

<sup>61</sup> Por. A. V i a n a, *Organización del gobierno...*, s. 131. Arrieta proponuje trzy klasy okręgów kościelnych, mając na względzie naturę i porządek prawny, który się stosuje:

- a) okręgi terytorialne ze zwykłym porządkiem prawnym, zależne od Kongregacji do spraw Biskupów: 1) diecezje (kan. 369), 2) prałatury terytorialne, i 3) opactwa terytorialne (kan. 370). Do tych trzech okręgów należy dodać, czwarty okręg o specyficznym charakterze: administratury apostolskie (kan. 371 § 2);
- b) okręgi na terytoriach misyjnych, zależne od Kongregacji ds. Ewangelizacji Ludów: 1) diecezje na terenach misyjnych, 2) wikariaty apostolskie, 3) prefektury apostolskie (kan. 371 § 1), i 4) misje *sui iuris*;
- c) okręgi personalne, które mogą być, w zależności od przypadków, porządku zwykłego albo porządku charakterystycznego dla misji, 1) diecezje personalne (kan. 372 § 2), 2) prałatury personalne (kan. 294 nn.), 3) ordynariaty wojskowe, i 4) ordynariaty dla wierznych obrządku wschodniego. Por. J. I. A r r i e t a, *Introducción a los cánones 368-572, w: Comentario exégetico al Código...*, A. M a r z o a, J. M i r a s, R. R o d r í g u e z – O c a ñ a (red.), s. 682; por. *tenże*, *Diritto dell'organizzazione...*, ss. 346-347.

<sup>62</sup> Por. A. V i a n a, *Organización del gobierno...*, ss. 129, 131, 212.

W okręgach terytorialnych, włączenie wiernych do odpowiedniej struktury dokonuje się na bazie stałego lub tymczasowego zamieszkania (por. kan. 100-107). Działalność najwyższego urzędu w okręgach wraz z prezbiterium jest ograniczana do danej powierzchni terytorialnej. Poza danym terytorium, ich kompetencja jest określana prawem (por. kan. 13 § 2).

Można mówić o okręgach terytorialnych tzw. większych i mniejszych. Do okręgów „większych” należą: diecezje terytorialne (kan. 369, 372 § 1), prałatury terytorialne i opactwa terytorialne (kan. 370), prefektury i wikariaty apostolskie (kan. 371 § 1), administratury apostolskie (kan. 371 § 2). Natomiast okręgami tzw. mniejszymi są parafie<sup>63</sup> i dekanaty.<sup>64</sup>

W przypadku okręgów personalnych, związek wiernych z odpowiednią strukturą powstaje na mocy obiektywnych uwarunkowań wiernych.

Te uwarunkowania muszą być obecne ze szczególnym natężeniem społecznym i strukturalnym, każdorazowo ocenianym przez autorytet kościelny.<sup>65</sup> Możemy wyszczególnić, oczywiście nie wyczerpująco, następujące przyczyny konstytuowania się okręgów personalnych: obrządek; liczne grupy uciekinierów, emigrantów czy wypędzonych z kraju; wysoka liczba wiernych posiadających zawód wojskowy; uczestnictwo wiernych w określonych zadaniach apostolskich o zasięgu uniwersalnym czy między diecezjalnym, uważanych przez Kościół za zgodne z jego misją, itp.<sup>66</sup>

Wspomniane wyżej przyczyny, charakteryzują się pewną zmiennością przestrzenną oraz charakterem społecznym, co powoduje, że działalność najwyższego urzędu w okręgach personalnych i jego prezbiterium nie jest ograniczona granicami terytorialnym.<sup>67</sup> Mimo to, że w przypadku okręgów personalnych brak ich ograniczenia terytorialnego, nie wyklucza to jednak koniecznej lokalizacji ich siedzib o charakterze pastoralnym, które jednak nie podlegają danemu terytorium.<sup>68</sup>

Do okręgów personalnych należą: Ordynariaty wojskowe, Prałatury personalne, diecezje personalne,<sup>69</sup> ordynariaty rytualne.<sup>70</sup> Zakres okręgów personalnych został poszerzony w 2002 roku o Administraturę apostolską personalną „Świętego Jana Marii Vianneya”<sup>71</sup>

Terytorium jest podstawowym kryterium służącym do wyznaczenia wspólnoty wiernych, ale nie usprawiedliwia się samo przez siebie, tylko

<sup>63</sup> Por. tamże, s. 134.

<sup>64</sup> J.I. Arrieta, *Introducción a los canones 368-572*, w: *Comentario exégetico al Código...*, A. Marzola, J. Miras, R. Rodríguez – Ocaña (red.), s. 682.

<sup>65</sup> Por. A. Viana, *Organización del gobierno...*, s. 135.

<sup>66</sup> Por. tamże.

<sup>67</sup> Por. tamże, ss. 131-132, 135.

<sup>68</sup> Por. tamże, s. 136.

<sup>69</sup> Możliwość diecezji personalnych została przewidziana przez PO 10.

<sup>70</sup> Ordynariaty rytualne zostały przewidziane w CD 23.

<sup>71</sup> *Dekret erygowania Administratury apostolskiej personalnej „Świętego Jana Marii Vianneya”*, AAS 94 (2002), s. 305-308.

istnieje jako pomoc dla utrzymania stabilności w organizacji kościelnej i w sprawowaniu urzędów kościelnych.

Z jednej strony zasada terytorialności wyznacza każdemu wiernemu własnego pasterza, a z drugiej strony porządkuje wykonywanie władzy tych, którzy przewodzą okręgom.<sup>72</sup> Ponadto, terytorialność ułatwia przepowiadanie i recepcję słowa Bożego i sakramentów<sup>73</sup> i jest bardziej odpowiednia dla zagwarantowania pełni charyzmatów w życiu kościelnym.<sup>74</sup>

Z drugiej strony, znaczenie zasady personalistycznej w organizacji kościelnej, polega przede wszystkim na ułatwieniu realizacji jakiś szczególnych dzieł pasterskich, które mają pewne znaczenie uzupełniające względem organizacji terytorialnych i względem działalności Kościołów lokalnych, ale, co istotne i ważne, ich nie zastępuje. Okręgi personalne są erygowane w celu rozwiązania jakichś potrzeb, które nie są wystarczająco zaspakajane przez okręgi terytorialne. Cel okręgów personalnych jest specyficzny i sektoralny. Natomiast, cel okręgów terytorialnych obejmuje wspólne aspekty troski pasterskiej.<sup>75</sup>

Według KPK 83 istnieje możliwość współbrzmienia kompatybilnego między zasadą terytorialności i zasadą personalistyczności w organizacji wspólnot kościelnych.

Istnieje także możliwość okręgów o charakterze mieszanym, tzn. takich, które w części są terytorialne, a w części personalne.

Z jednej strony, okręgi tzw. mieszane są personalne, ponieważ racja, która skłania do ich utworzenia jest okolicznością o znaczeniu socjalnym i strukturalnym, która dotyczy wiernych danego terytorium, ale ta okoliczność jest inna od tej, która zadecydowała o powstaniu okręgu terytorialnego. Z drugiej strony, okręgi „mieszane” są terytorialne ponieważ są erygowane w obszarze odpowiadającym okręgom terytorialnym i terytorium wyznacza lud tej wspólnoty.

Okręg kościelny o charakterze mieszanym może być zobrazowany na przykładzie niektórych okręgów rytualnych ustanowionych w terytoriach różnych obrządków. W tym przypadku współbrzmia ze sobą dwa elementy: jeden personalny (obrzadek) i drugi terytorialny (terytorium zajęte także przez wiernych innego obrządku).

---

<sup>72</sup> Por. A. V i a n a, *Derecho canónico territorial...*, s. 264.

<sup>73</sup> Racja polega na tym, że terytorium ma z konieczności coś wspólnego z charakterem lokalnym (*Orthaftigkeit*) Kościoła. Rzeczywiście, Kościół nie jest wspólnotą wiary w sensie zachowania w niej jakiś idei, ale jest *communio*, wspólnotą życia wynikającą ze słowa Bożego i z sakramentów świętych; i bez fundamentalnego związku z miejscem byłoby to niemożliwe, ale moglibyśmy myśleć o jakiejś kulturze koczowniczej. Por. W. A y m a n s, *Kirchliches Verfassungsrecht und Vereinigungsrecht in der Kirche. Anmerkungen zu den revidierten Gesetzentwürfen des kanonischen Rechtes unter besonderer Berücksichtigung des Konzeptes der personalen Teilkirchen*, Österreichisches Archiv für Kirchenrecht 32 (1981), s. 94. Cytowane za A. V i a n a, *Derecho canónico territorial. Historia y doctrina del territorio diocesano*, Pamplona 2002, s. 262.

<sup>74</sup> Por. tamże, s. 95. Cytowane tamże, ss. 262-263.

<sup>75</sup> Por. A. V i a n a, *Organización del gobierno...*, ss. 137-138.

Wydaje się, że do wspomnianych wyżej okręgów mieszanych można zaliczyć także Administraturę apostolską personalną „Św. Jana Marii Vianneya” w Campos, w Brazylii.<sup>76</sup>

#### IV. ELASTYCZNOŚĆ ADMINISTRATURY APOSTOLSKIEJ

Okręgi kościelne są wspólnotami wiernych, utworzonymi w organizacji kościelnej, według różnych kryteriów, najczęściej terytorialnych i personalnych. Także jest możliwe pewne połączenie kryteriów terytorialnych i personalnych, i wtedy możemy mówić o tzw. okręgach „mieszanych”

Tradycyjnie instytucja Administratury apostolskiej przynależy do okręgów terytorialnych. Wyjątkiem od tej zasady jest powołana w roku 2002, przez Kongregację ds. Biskupów, na mocy specjalnego mandatu Papieża, Administratura apostolska personalna „Św. Jana Marii Vianneya” w Campos. Chociaż ta Administratura apostolska jest określana jako personalna, to znajduje się ona na terytorium diecezji Campos, a zatem możemy powiedzieć, że jest posiada ona charakter „mieszany”, tzn. w części jest personalna, a w części terytorialna.

Administratura apostolska jako okręg kościelny może mieć charakter terytorialny, personalny i mieszany. Ten okręg kościelny jest esencjalnie elastyczny.<sup>77</sup> Ta elastyczność w przypadku Administratury apostolskiej, podobnie jak w przypadku Prałatury personalnej, jest jej charakterystyczną cechą. Wskutek tego, Papież określa w każdym przypadku naturę i charakter Administratury apostolskiej, aby jak najlepiej dostosować ją do potrzeb pasterskich i konkretnych danej wspólnoty.<sup>78</sup>

Według Arriety, Administratura apostolska jest pewną techniką organizacyjną, o charakterze przejściowym i zastępczym, która jest do dyspozycji Autorytetu papieskiego, w celu udzielenia struktury hierarchicznej pewnej wspólnocie wiernych, która z racji okoliczności zewnętrznych nie może otrzymać innej konfiguracji<sup>79</sup> Aktualnie już możemy powiedzieć, że okoliczności, które usprawiedliwiają tworzenie Administratur apostolskich nie muszą być o charakterze zewnętrznym (politycznym, ekumenicznym) względem wspólnoty wiernych, ale mogą być także o charakterze wewnętrznym (sposób przyjęcia wiernych tradycjonalistów do pełnej komunii z Kościołem katolickim), jak to ma miejsce w przypadku Administratury apostolskiej personalnej „Św. Jana Marii Vianneya” w Campos.

<sup>76</sup> AAS 94 (2002) 305-308.

<sup>77</sup> J.I. Arrieta, *Diritto dell'organizzazione...*, s. 355; por. z tego punktu widzenia A. Del Portillo, *Dinamicidad y funcionalidad de las estructuras pastorales*, *Ius Canonicum* 9 (1969), s. 305-329.

<sup>78</sup> Por. J.I. Arrieta, *Chiesa particolare...*, s. 19.

<sup>79</sup> „È una semplice tecnica organizzativa, di carattere transitorio e vicario, a disposizione dell'autorità pontificia per dare struttura gerarchica ad una comunità di fedeli che per circostanze esterne ad essa non può ricevere una configurazione diversa” J.I. Arrieta, *Diritto dell'organizzazione...*, s. 355.

W tym kontekście możemy powiedzieć, że Administratura apostolska jest okręgiem kościelnym, pewnym instrumentem organizacyjnym, nie koniecznym terytorialnym, erygowanym przejściowo (ale z pewną stabilnością) przez Papieża, którego troska pasterska jest powierzona Administratorowi apostolskiemu, który nim zarządza w imieniu Papieża.

Wydaje się, że należy traktować Administraturę apostolską jako instytucję własną i wyjątkową, wewnątrz okręgów terytorialnych i personalnych, charakteryzującą się dużą elastycznością.

## V. RODZAJE ADMINISTRATUR APOSTOLSKICH I ADMINISTRATORÓW APOSTOLSKICH

Aktualnie możemy wyróżnić następujące rodzaje Administratur apostolskich:

a) Administratura apostolska jako specyficzny okręg kościelny o charakterze terytorialnym lub personalnym.

b) Administratura apostolska jako sytuacja prawna o charakterze prowizorycznym w której się może znaleźć diecezja lub inny Kościół partykularny. Ten rodzaj Administratury apostolskiej można by nazwać nie Administraturą, ale Administracją apostolską, co z pewnością by się przyczyniło do uniknięcia dwuznaczności w rozumieniu rodzajów Administratury apostolskiej.

Konsekwentnie do powyższego podziału należy rozróżnić dwie figury Administratorów apostolskich:

a) Administrator apostolski stojący na czele Administratury apostolskiej rozumianego jako specyficznego okręgu kościelnego;

b) Administrator apostolski w rozumieniu urzędu dla zarządzania pewną sytuacją prawną, prowizoryczną.

1. Administratura apostolska jako specyficzny okręg kościelny „oznacza część Ludu Bożego, która ze względu na specjalne i wyjątkowo poważne racje, nie jest erygowana przez Papieża jako diecezja, a piecza pasterska o nią zostaje powierzona administratorowi apostolskiemu, aby nią kierował w imieniu Papieża” (kan. 371 § 2, KPK 83).

Administratura apostolska erygowana na sposób stały nie jest diecezją, ale jest zrównana z diecezją.<sup>80</sup> To jest pewna forma zastępcza diecezji.

Dwie są główne przyczyny powstania tego rodzaju okręgu:

– natury politycznej (np. jako konsekwencja zmian granic między różnymi państwami czy z powodu trudności z władzami państwowymi<sup>81</sup>);

<sup>80</sup> Por. KPK, kan. 368.

<sup>81</sup> Por. J.L. Gutierrez, *Organización jerárquica de la Iglesia*, w: AA. VV., *Manual de Derecho Canónico*, Pamplona: Ediciones Universidad de Navarra S.A., 1991, s. 389.

– natury ekumenicznej, tzn., w celu zapobiegania konfliktom z innymi wspólnotami chrześcijańskimi niekatolickimi, które mogłyby zaistnieć w przypadku erygowania diecezji w tym samym miejscu co te wspólnoty.<sup>82</sup>

Pasterzem własnym tego okręgu kościelnego jest Papież, a Administrator apostolski jest w rzeczywistości Wikariuszem papieskim.

Administrator apostolski Administratury apostolskiej jest mianowany przez Papieża. Ten Administrator jest zrównany w prawie z Biskupem diecezjalnym „jeśli co innego nie wynika z natury rzeczy lub z przepisu prawa”<sup>83</sup> Jego władza w Administraturze apostolskiej jest zwyczajna, ale zastępcza, w imieniu Papieża. W przypadku Administratora apostolskiego personalnego, jak to ma miejsce w jedynej jak dotąd Administraturze apostolskiej personalnej „Świętego Jana Marii Vianneya”, władza jego jest zwyczajna, personalna i kumulatywna z biskupem danej diecezji. Administrator apostolski może udzielać dymisoriów do święceń, ale nie może udzielać święceń jeśli nie jest biskupem.<sup>84</sup>

2. Przez Administrację apostolską w drugim znaczeniu rozumiemy pewną prowizoryczną sytuację prawną w jakiej może się znaleźć diecezja czy inny Kościół partykularny.

W tym znaczeniu Administracja apostolska jest pewnym odwołaniem się do rodzaju delegacji, która podkreśla charakter centralizacji struktury Kościoła i pełnię władzy Papieża usankcjonowanej przez KPK, kan. 333 § 1.<sup>85</sup>

Ta administracja może być utworzona zarówno w czasie *sede plena* (np., ze względów dyscyplinarnych odnośnie biskupa diecezjalnego) jak i w czasie *sede vacante* (np., z racji politycznych, czy trudnościami ze strony Stolicy Świętej co do mianowania biskupa diecezjalnego). A zatem, jak możemy zauważyć, ta Administracja apostolska ma miejsce w diecezji już kanonicznie erygowanej czy w innym Kościele partykularnym prawnie ustanowionym.<sup>86</sup>

Administrator apostolski tej administracji przejmuje czasowo zarządzanie tym okręgiem w miejsce tytulata lub tego, który powinien nim zarządzać.

W przypadku *sede plena*, Administrator apostolski obejmuje rządy przedstawiając swoje pismo nominacyjne biskupowi diecezji<sup>87</sup> i Kolegium Konsultorów. Natomiast, w przypadku *sede vacante* ukazuje nominację jedynie Kolegium Konsultorów.

<sup>82</sup> A. V i a n a, *Organización del gobierno...*, s. 211.

<sup>83</sup> KPK, kan. 381 § 2.

<sup>84</sup> KPK, kan. 1018 § 1,2<sup>o</sup> i kan. 1012.

<sup>85</sup> „es un recurso del Derecho, perteneciente al género de la delegación, que pone de relieve el carácter centralizado de la estructura de la Iglesia y la plenitud de potestad del Romano Pontífice sancionada en el § 1 del c. 333”. J.I. A r r i e t a, *Comentario al canon 371*, w: *Comentario exégetico al Código...*, A. M a r z o a, J. M i r a s, R o d r í g u e z – O c a ñ a (red.), vol.II/1, s. 700.

<sup>86</sup> Por. G. O l i v e r o, *Amministratore Apostolico*, w: *Enciclopedia del diritto*, II, Milano 1958, s. 128.

<sup>87</sup> Jeśli biskup diecezjalny jest w pełni świadomości i znajduje się w diecezji.

Magnin uważa, co jest kontrowersyjne, że władza Administratora apostolskiego jest delegowana, a nie zwyczajna i zastępcza.<sup>88</sup> Stanowisko Administratora apostolskiego jest tymczasowe. Kiedy sytuacja w diecezji się unormuje, własny tytuł przejmuje na nowo urząd i figura Administratora apostolskiego jest niepotrzebna.

Zakres władzy Administratora apostolskiego, jego prawa, obowiązki i przywileje są określone przez List apostolski jego mianowania.

Urząd Administratora apostolskiego ustaje gdy minie przewidziany czas jego sprawowania, gdy był mianowany na czas określony, albo gdy nowy tytuł objął tę stolicę.

Konkludując, możemy powiedzieć, że Administracja apostolska, w znaczeniu sytuacji prawnej przejściowej, jest funkcją Administratora apostolskiego.<sup>89</sup>

## VI. UŻYTECZNOŚĆ INSTYTUCJI ADMINISTRATORY APOSTOLSKIEJ I URZĘDU ADMINISTRATORA APOSTOLSKIEGO

Jaki jest cel instytucji Administratury apostolskiej i urzędu Administratora apostolskiego w organizacji kościelnej?

Jak już było wspomniane, Administratury apostolskie, w znaczeniu okręgów kościelnych, są erygowane z racji specjalnych i szczególnie ciężkich. Te racje wyznaczają charakter szczególny tych okręgów i, równocześnie, wskazują ich użyteczność dla rozwiązywania sytuacji cieszących się co prawda pewną stabilnością, ale nieprzewidywanych i nadzwyczajnych w organizacji Kościoła.

Według Lombardii porządek kanoniczny, będąc uniwersalnym, musi równocześnie stawić czoło różnym konkretnym okolicznościom i ta różnorodność relacji wymaga także różnorodności rozwiązań, jako konsekwencja konieczności, że Prawo musi dostosować się do rzeczywistości społecznych.<sup>90</sup>

Elastyczność jest charakterystyczna dla porządku kanonicznego i jest widoczna w przypadku Administratur apostolskich. Te okręgi kościelne służą jako środek zaradczy dla różnych trudnych i ciężkich sytuacji, które normalnie nie są uwzględniane przez prawo powszechne jak np. istotne

---

<sup>88</sup> Z pewnością to dotyczy początków historycznego formowania się tej instytucji. „L'administrateur apostolique agit comme délégué direct du souverain pontife” E. M a g n i n, *Administrateurs Apostoliques*, w: *Dictionnaire de Droit Canonique*, R. N a z (red), Paris 1935, t. I, kol. 189.

<sup>89</sup> Por. J. G a r c í a M a r t í n, *Observaciones al can. 1018 sobre la figura del „administrador apostólico”*, *Apollinaris* 65 (1992), s. 594.

<sup>90</sup> „el ordenamiento canonico, al ser universal, tiene que enfrentarse simultáneamente con las más variadas circunstancias concretas y esta variedad de relaciones regulables exige también variedad de soluciones, como una consecuencia de la necesidad que el Derecho tiene que de adaptarse a la realidad social a la que ha de aplicarse” P. L o m b a r d í a, *Sobre las características peculiares del Ordenamiento Canónico*, w: *Escritos de Derecho Canónico*, t. I, Pamplona 1973, s. 206.

zmiany granic między państwami z powodu wojen, trudności w porozumieniu się hierarchii Kościoła z rządami danego państwa odnośnie tworzenia normalnych struktur kościelnych, przewidywane konflikty ekumeniczne. Niedawno instytucja Administratury apostolskiej została zastosowana jako środek dla ułatwienia powrotu do wspólnoty kościelnej osobom oddzielnym od niej (Administratura apostolska w Campos, w Brazylii).

Co powiedzieć o użyteczności urzędu Administratora apostolskiego w tymczasowym zarządzaniu diecezją?

Chociaż KPK nie mówi wyraźnie o urzędzie Administratora apostolskiego, to Stolica Święta posługuje się nim. Administrator apostolski jest mianowany przez Papieża w celu kierowania diecezją, czy innym Kościołem partykularnym, który znajduje się w trudnościach natury duchowej, czy doczesnej. Należy podkreślić, że mianowanie Administratora jest warunkowane przez przyczyny szczególnie ciężkie i specjalne, które nie mogą być rozwiązane przez środki zwyczajne i dlatego, wymaga się środka nadzwyczajnego, tzn., urzędu Administratora apostolskiego.

Istota urzędu Administratora apostolskiego i natura jego misji słusznie została wyrażona przez Keatinga w słowach: papieski *trouble shooter*<sup>91</sup> (papieski strzelec do rozwiązywania trudności). To określenie Administratora apostolskiego znajduje swoje potwierdzenie w rozwoju historycznym tego urzędu i w praktyce stosowanej przez Stolicę Świętą.

Gdy Administrator apostolski zarządza diecezją *sede plena* sprawuje swój urząd w miejsce tytulata. Natomiast, gdy zarządza stolicą *sede vacante* stosuje się zwyczajny bieg postępowania, który ustalają odpowiednie kanony<sup>92</sup> dla danych przypadków.

Przyczyny, które powodują możliwość zamianowania Administratora apostolskiego przez Ojca Świętego mogą być różne, np., trudności o charakterze politycznym, które doradzają czasowe oddalenie zamianowania biskupa, wielka nieudolność biskupa diecezjalnego w zarządzaniu diecezją, objawy niezdyscyplinowania ze strony wspólnoty diecezjalnej, nieporozumienia wynikłe z powodu stolicy wakującej,<sup>93</sup> zawieszenie jurysdykcji biskupa diecezjalnego z powodu kary kanonicznej, niezdolność biskupa diecezjalnego do zarządzania diecezją z powodu jego choroby fizycznej czy psychicznej.<sup>94</sup> Oczywiście nie jest możliwe wyliczenie wszystkich przyczyn powodujących mianowanie Administratorów apostolskich, ale jak już zostało wspomniane, muszą być one tak ważne, że wynika z nich usprawiedliwiona, nadzwyczajna, interwencja papieska.

Urząd Administratora apostolskiego jest użyteczny w organizacji Kościoła, chociaż nie należy w sposób stały do struktury diecezji, czy innego

<sup>91</sup> J.R. Keating, *Administrator, Apostolic*, w: *New Catholic Encyclopedia*, San Francisco – Toronto – London – Sydney 1967, s. 131.

<sup>92</sup> KPK, kan. 416-430.

<sup>93</sup> G. Olivero, *Amministratore Apostolico*, s. 129.

<sup>94</sup> Por. J.R. Keating, *Administrator, Apostolic*, s. 131.

Kościół partykularnego, ale jest figurą nadzwyczajną i wyjątkową, będącą do dyspozycji Papieża. Dlatego szkoda, że KPK nie posiada przynajmniej jednego kanonu poświęconego wprost temu urzędowi, jak to czyni KKKW w kanonie 234.<sup>95</sup>

## ZAKOŃCZENIE

„Administratura apostolska oznacza część Ludu Bożego, która ze względu na specjalne i wyjątkowo poważne racje, nie jest erygowana przez Papieża jako diecezja, a piecza pasterska o nią zostaje powierzona administratorowi apostolskiemu, aby nią kierował w imieniu Papieża” (KPK, kan. 371 2).

Tak określona przez Prawodawcę kodeksowego Administratura apostolska, erygowana na sposób stały, jest zrównana kanonicznie z diecezją i rozważana jako Kościół partykularny (por. kan. 368).

Wśród teologów i kanonistów nie ma jednak jednomyślności co do uznania Administratury apostolskiej za Kościół partykularny. Uważanie jej za Kościół partykularny napotyka na pewne trudności, przede wszystkim, dlatego, że nie musi być powierzona biskupowi i władza Administratora apostolskiego jest co prawda własna, ale zastępcza. Administrator apostolski kieruje Administraturą apostolską w imieniu Papieża, a nie jest jej Pasterzem własnym.

W celu uniknięcia dwuznaczności w rozumieniu Kościoła partykularnego i innych jednostek kościelnych zrównanych z diecezją, która jest modelem prawnym Kościoła partykularnego, przydatne okazało się pojęcie „okręgu kościelnego” („terytorium kościelnego”) wzbogacone eklezjologią posoborową. Termin „okręg kościelny” rzadko spotyka się w polskiej literaturze prawniczej, jest on używany przede wszystkim przez kanonistów hiszpańskich i włoskich.

Instytucja Administratury apostolskiej cechuje się dużą elastycznością. Papież w każdym przypadku określa charakter Administratury apostolskiej, mając na względzie konkretne potrzeby pasterskie wspólnoty.

Administratura apostolska to instytucja wyjątkowa, mieszcząca się wewnątrz okręgów (terytoriów) kościelnych terytorialnych i personalnych.

Mówiąc o Administraturze apostolskiej należy odróżnić dwa zasadnicze jej rodzaje. Administratura apostolska może być rozumiana, po pierwsze, jako specyficzny okręg kościelny terytorialny lub personalny, po drugie, może być rozumiana, jako pewna przejściowa sytuacja prawna. W tym dru-

---

<sup>95</sup> „Eparchiae regimen sede eparchiali sive plena sive vacante aliquando Romanus Pontifex gravibus et specialibus de causis Administratori apostolico committit” KKKW. kan. 234, § 1; „Jura, obligationes et privilegia Administratoris apostolici desumuntur ex litteris suae nominationis”, tamże, § 2.

gim znaczeniu, można by mówić o istnieniu Administracji apostolskiej, w odróżnieniu od Administratury apostolskiej jako terytorium kościelnego.

Urząd Administratora apostolskiego, jak i instytucja Administratury apostolskiej, są pewnymi środkami zaradczymi, będącymi do dyspozycji Papieża, służącymi do rozwiązywania trudnych i często nieprzewidzianych sytuacji w organizacji kościelnej.

## LA ADMINISTRACIÓN APOSTÓLICA COMO FIGURA ESPECIAL EN LA ORGANIZACIÓN ECLESIAÍSTICA

### R e s u m e

El Código actual se ocupa propiamente de la Administración apostólica en cuanto circunscripción eclesiástica, mientras que los Administradores apostólicos carecen de una regulación especial. En cambio, el CIC de 17 trataba expresamente en los cánones 312-318 de los Administradores apostólicos, pero no de las Administraciones apostólicas.

Según el CIC de 1983 la Administración apostólica erigida de manera estable es equiparada canónicamente con la diócesis y, además, considerada como Iglesia particular (cfr. can. 368).

El concepto de Iglesia particular utilizado por el Código subraya los elementos eclesiológicos semejantes de las entidades que enumera, pero omite la identificación de sus características peculiares. Por eso, la caracterización de algunas estructuras cuasidiocesanas, entre ellas las Administraciones apostólicas, como Iglesias particulares, plantea dificultades.

Para evitar ambigüedades sobre la comprensión de la Iglesia particular y otras entidades equiparadas con ella, pareció necesaria la noción de circunscripción eclesiástica enriquecida con la eclesiología posterior al Concilio Vaticano II.

La circunscripción no significa ya un mero territorio de la Iglesia universal gobernado por un representante de la Jerarquía, sino una comunidad jerárquicamente estructurada y no delimitada necesariamente por un territorio.

La diócesis es el modelo de las circunscripciones eclesiásticas. Las demás circunscripciones, entre ellas la Administración apostólica, se equiparan jurídicamente con ella. La equiparación canónica de las circunscripciones con la diócesis es posible, porque todas ellas tienen un elemento común, es decir, ser porciones del Pueblo de Dios, que están formadas por el oficio capital, el presbiterio y el pueblo.

Los varios tipos de las Administraciones apostólicas expresan un grado de elasticidad funcional de esta figura que le permite adoptar formas diversas. Por consiguiente, estas circunscripciones son útiles en la organización de la Iglesia y pueden servir como un remedio para algunas situaciones difíciles no contempladas por el Código actual.